

“S’insularidade est unu discàpitu: s’istadu italianu e s’Europa depent riconnòschere sas cunditziones zenerales de agràviu a totus sas comunas sardas.

Cheret a torrare a pessare sas Azentzias regionales chi si nche mandigant una bona parte de su dinare e non torrante sas impostas chi isetant massajos pastores.

Su massaju, bisonzat chi apat s’aba a unu preju zustu. Sa timoria est chi pro serrare su bilàntziu de s’Enas, aumentent su preju de s’aba. Tocat a fàghere a manera chi su pastore perdat sa mentalidade de irrobadore de su territòriu e chi imbetzes si nde podat gosare”.

Custas sunt unas cantas chistiones de sa visione pràtica de sa politica e de sa massaria de su presidente de sa V Cumissione Paolo Terzo Sanna.

S’istòria de famiglia, dae semper impinnada in sa massaria, at sinnadu un’andala professionale chi leaiat un’àtera ala: sa chirca in s’ingenieria chimica, un’idea mai amasedada.

In antis s’universidade, tres annos de incherta a pustis de sa làurea cun publicatziones a s’èsteru e a pustis un’iscansada chi l’at obrigadu a unu sèberu. Paolo Terzo Sanna, presidente de sa V Cumissione pro sa Massaria in Cunsizu regionale, cun unu pagu de iscoramentu e meda responsabilidade, s’ùnicu òmine de bàtoro fizos, at rinunziadu a una carriera universitària lugorosa pro s’ghire su costùmene de famiglia.

Contat cun bantidu de s’azienda de Santu ’Engiu de “zenia borghesa” nàschida in su 1850 abellu abellu, in su tempus e dae su traballu, sena mai àere àpidu unu possu de tipu feudale, comente cunfirmant sos atos istòricos de su bisaiu, leva 1845.

S’azienda, comente est como, est su resurtadu de s’aumentu de sa sienda de s’ala de sa mama e de su babu e de sos aumentos chi Sanna at praticadu.

“Oe sa massaria at problemas noos e betzos – contat – che a cussu de su crèditu azevoladu, b’at pagu dinare siat pro sa zestione siat pro fàghere investimenti pro amodernare s’azienda e pro comporare terrinos e machinàrios. Lassamus a un’ala su cumèrtziu e sa bèndida de sos frutos, chi dependent prus dae su sistema chi non dae su massaju. Oe, si nche dogamus s’iscartzofa e su casu, de totu su restu produimus prus pagu de su chi nos bisonzat. Custu no andat bene – narat su presidente de sa V Cumissione – pro una rezione chi diat dèpere campare dae sa massaria e dae su pastoriu. Intre sos problemas istòricos pesso a s’abònzù de pasculos e possessos chi s’est difusu petzi a pustis de sa segunda gherra. Sos primos zassos abados de su Campidanu (intesu comente su paris chi andat dae Aristanis a Casteddu), fiant cussos de Arborea. Petzi in

sos annos '60 ant cumintzadu a abare sos terrinos a fùrriu de Casteddu; Samassi e Serramanna.

Sa disgràtzia prus manna – narat s'impresàriu – est chi in Sardinna sos possessos sunt tropu minores.

In su tempus tocat de torrare a amaniare sa propiedade de sas terras a manera chi s'azienda podet produire e traballare cun profetu.

Unu de sos tantos problemas chi oe at sa massaria est s'IMU, chi gàrrigat sas impresas agriculas de unos cantos impòsitos chi non podent sustènnere, 1,3 miliardos de èuros de impostas noas e 2 o 3 miliardos de èuros pro s'acatastamentu de sos fràigos rurales, a livellu natzionale.

“Cun s'azudu de sos funtzionàrios de sa Cumissione – sight Sanna – semus chirchende de fàghere riconnòschere sas cunditziones zenerales de isvantazu in su territòriu sardu. S'istadu italianu e s'Europa nos lu divent riconnòschere pro semper. De sas comunas montanas e isvantazadas, petzi 36 subra pagu prus o mancu 380 sunt cunsideradas ordinàrias. Sos paràmetros impreados in su tempus passadu, oe no andant prus bene. Pro fàghere duos assempros craros: a Cabras l'aiant postu in sas comunas montanas e Terranoa resurtat comuna isvantazada. Creo chi, sena peruna distintzione, totu sas comunas de s'isula diant dèvere otènnere su riconnoschimentu de insularidade chi rapresentat un'isvantazu. Pessamus a sa dificultade de sos trasportos, non petzi pro sos passizeris ma finas pro sos benes. Nos bisonzat, e imbetzes nos mancat sa possibilitade de una cuncurrèntzia reale pro sos produtos. Si puru in Sardinna amus una raffineria, oe sos carburantes nos costant prus caros de su restu de s'Itàlia.

Sos contzimes e sas meighinas costant in media su 20-30% in prus de su restu de s'Itàlia. Custu ca non b'at cuncurrèntzia intre sos fornidores. Sos prejos prus artos non permitint a sos produtos nostros de èssere cuncurrentziales.

Averguada sa chistione e sa situatzione normativa, sa Cumissione pro sa Massaria at a fàghere su chi ocurret pro otènnere custu reconnoschimentu. M'auguro – sight s'impresàriu – de otènnere in presse resurtados pro s'IMU e a pustis finas pro sas àteras chistiones.

Sa Sardinna at pèrdidu sas cunditziones zenerales de isvantazu, cunforme a sas premialidades previstas dae sa Comunitàde Europea, petzi pro neghe de su Pil de sa Saras, de sas produtziones de carburantes e pro su faturadu, chi l'at fata essire dae su raportu pil pro capite, pedidu comente parametru”.

Bruxelles, pro curpa de sa peste suina africana, non faghet essire prus peta sarda dae Sardinna e custu est ponende in grughe totu sos porcarzos sardos e totu cussas aziendas virtuosas chi a prus de èssere tzertificadas imunes, ant superadu sos controllos prus astrintos de bioseguresa.

“In Sardinna – narat su presidente de sa V Cumissione – a dolu mannu sa peste suina b'est dae prus de 30 annos. Sos vatzinos ant funtzionadu petzi pro cussa clàssica. Sa peste suina africana s'agatat galu in cussos zassos inue non sunt resessidos a pònnere una làcana o a brivare de pàschiere a fainu. Su problema però no est su de pàschiere a fainu, cantu, prus a prestu, chi non si resessit a ischire cantos pegos b'at a fainu e a averguare si sos porcos sunt sanos o impestados. Su porcu chi s'ismalaidat podet impestare su sirbone.

A su chi narat su servitziu sanitàriu de s'assessoradu, in sos zassos in ue nessi pro duos annos non b'at coladu peste suina in sos porcos, sos sirbones leados a campione, sunt sanos. Custu cunfirmat chi su chi impestat est su porcu. S'abusivu depet essire a craru. Oe – sighit Sanna – amus comunas inue b'at sas terras de aùmpreu e in ue si costumant a pàschiere sa lande. Si non si resessit a averguare sos porcos chi bi sunt, cale si siat pranu pro irradihinare sa peste suina no at a dare mai frutos.

Tocat a fàghere a manera– narat s'impresàriu agrìculu - chi su pastore perdat sa mentalidade de irrobadore de su territòriu e chi imbetzes nde podat gosare”.

S'ùrtima finantziària rezionale aproada pagu tempus a como, minimat su dinare pro sa massaria, e custu ponet in anneu sos assòtzios agrìculos.

An sèberadu de minimare su dinare pro s'assessoradu a sa Massaria ca sa boluntade politica est istada cussa de pònnere totu in intro de su PSR, dae ue depent mòere sas atividades e sos interventos pro sas aziendas. Ant postu 33 miliones de èuros pro sos Consòrtzios de bonìfica de sa Sardinna e galu non bastant. Sa crèschida de su sartu fiat una prioridade cuncordada cun sa Comunidade europea. Ch'ant dogadu àteros interventos de pagu importu.

Dae sa pràtica de su PSR essint a craru medas problemas – narat Sanna – si pessamus a su benistare animale e a su rimboschimentu. Depo nàrrere chi sas Azentzias ant bisonzu de unu cambiamentu. Lu naro cun cumpetèntzia abidènte essende istadu pro set'annos presidente de su Consòrtziu de Bonìfica de sa Sardinna Meridionale e presidente de s'Unione Rezionale. Sa leze n. 6 de su 2008 at cambiadu sa manera de funtzionare de sos Consòrtzios ma b'at galu bisonzu de cambiamentos.

A su massaju netzessitat s'aba e sa manutenzione de sa retza, a prejos bassos.

Segundu sa norma, su bilàntziu lu devet fàghere S'Autoridade de Batzinu. Sa cumpetèntzia est de sa Zunta rezionale. S'autoridade, a prus de istabilire onzi annu su tantu de s'aba, cunforme a su bisonzu, cunsiderende in antis s'impreu de sa zente e a pustis cussu pro abare e cussu industriale, detzidet finas su preju. Sa timoria est chi pro una chistione de bilàntziu internu de s'Enas, pro serrare sos contos, unos cantos custos chi non pertocant s'aba, aumentent su preju de s'aba.

Apo a mandare a dae in antis sas chistiones e sos problemas de sos massajos e de de sos pastores.

Sena aba diant mòrrere su bonu de sos chi traballant su rosu e sos ortos. Tocat de fàghere sèberos istratèzicos chi depent dare resurtados econòmicos. Sa massaria e su pastoriu sunt s'ischina forte de sa Sardinna, non si nde podet fàghere a mancu mescaemente in sas biddas de intro Sardinna.

Sa Zunta rezionale at a dèvere fàghere unos cantos disinnos chi ant a dèvere cambiare sas cosas. Oe sas Azentzias las divent cambiare. Si nche mandigant una bona parte de su dinare rezionale – narat su presidente de sa V Cumissione – finas pro su chi pertocat su personale e medas bias non torran sas impostas chi isetant massajos e pastores.

Faeddò mescamente de Argea, chi rapresentat s'istrintorzu ca faghet de istrutore, deliberadore e pagadore. Diat dèvere funzionare a primore.

Su de non resessire a si faeddare intre sistemas est kafkianu. Su Siar depet àere sa matessi base de su Sian e imbetzes non si faeddant. In prus b'at unu problema de calidade de sos funtzionàrios.

Si s'averquant, pro nàrrere, sos pagamenti chi pertocant su benistare animale - conchit cun amargura Sanna – su nùmeru de pràticas amaniadas (duncas esaminadas) de sa provìntzia de Seddori, non podet èssere cunfrontadu cun su restu de sas provìntzias sardas. Innoghe essit a campu unu problema de balutazione. Sa Cumissione est cumintzende pro sa parte chi li cumpetet, un'indàzine, sena illacànare in sa zestione”.